

OPAKOVÁNÍ

MPV I JARO 2017

Zdeněk Nový

Obecná část

- Subjekty
- Prameny
- Recepce
- Odpovědnost
- Imunita státu
- Konflikt mezinárodních závazků
- Kombinace výše uvedeného

Subjekty

- Stát
- MO
- Jednotlivec
- Některé zvláštní entity (Mezinárodní výbor ČK, Svatý stolec, povstalci aj.)

Stát

- Nejstarší subjekt mezinárodní práva
- Plná a originální subjektivita
- Montevidejská kritéria
- Klíčový pojem suverenity státu
- Uznání – deklaratorní v konstitutivní teorie

Územní celistvost vs. právo národů na sebeurčení

- *Åalandské ostrovy* - územní integrita převáží nad přáním obyvatel se odtrhnout
- *Kosovo* – dle MSD jednostranné prohlášení nezávislosti MP nezakazuje (neboť nereguluje)
- Nejvyšší soud Kanady: otázka remediální (nápravné) secese
- *Polisario* (SDEU) – právo národa na sebeurčení zakazuje uzavírat smlouvy, které by se dotýkaly teritoria tohoto národa (zde Západní Sahary)

MO

- Odvozená subjektivita
- Založeny MS
- Mezivládní (nikoli nevládní)
- OSN, NATO aj.
- Imunity a výsady MO a jejich zaměstnanců

Jednotlivec

- Subjektivita marginální
- Lidská práva
- Mezinárodní trestní odpovědnost
- Ochrana investic

Prameny

- Čl. 38 (1) Statutu MSD:
  - MS
  - Obyčeje
  - Obecné zásady
  - Soudní rozhodnutí a učení znalců veřejného práva
- Mimo Statut:
  - Principy MP
  - Jednostranné akty

Pravidla MP

- Principy a pravidla
- Obecná vs partikulární
- Kogentní vs dispozitivní
- Procesní vs materiální
- *Hard law vs soft law* (rozlišení kvalitu obsahu a formy – soft law nelze právně vynutit)

Časová působnost pravidel MP

- *Las Palmas* (arbitráž):
  - Tzv. intertemporální právo
- Čl. 28 VÚSP
- U obyčejů – tzv. *desuetudo*

Interpretace MP

- Obyčejová pravidla vyjádřená v čl. 31-33 VÚSP
- Výklad MS vs. obyčejů
- Výklad MS:
  - Dobrá víra
  - Text
  - Vnitřní systém
  - Předmět a účel smlouvy

Interpretace MP II

- Následná dohoda a praxe stran
- Systémový výklad – ve světle „relevantních pravidel MP“
- Problém „fragmentarizace“ mezinárodní práva (viz Studie Komise pro MP z roku 2006):
  - Viz např. případ *Mox Plant*

Interpretace III

- Statická vs. evolutivní interpretace
- Statická: MSD in re Práv státních příslušníků USA v Maroku
- Evolutivní MSD in re Námořních a souvisejících práv a ESLP ve věci Tyrer proti VB

Recepce

- Monismus v. dualismus
- Monistické metody:
  - Inkorporace
  - Adopce
- Dualistické:
  - Transformace
  - Adaptace
- Příklad Pentrit (NSS)

Recepce v naší ústavě

- Tzv. EURONOVELA (395/2001 Sb.):
  - Čl. 1 odst. 2 – pacta sunt servanda
  - Čl. 10 – generální inkorporační klauzule
  - 10a – přenos pravomocí na EU
  - Čl. 49 – prezidentské smlouvy
  - Čl. 87 odst. 2 – předb. kontrola ústavnosti
  - Čl. 95 odst. 1 – povinnost aplikovat smlouvy

Klíčové pojmy vztahu MP a VP

- Monismus/dualismus
- Recepce
- Přímou použitelná (*self executing*) mezinárodní smlouva
- Prezidentské, vládní a rezortní smlouvy
- Aplikační přednost MS před obyčejnými zákony

Odpovědnost

- Stát
- MO
- Jednotlivec
- Další subjekty

Odpovědnost státu

- Obligatorní znaky:
  - Porušení mezinárodní závazku
  - Přičitatelnost
- Fakultativní znaky:
  - Újma
  - Objektivní princip
  - Okolnosti vylučující protiprávnost

Základní poznatky

- Porušení – aktivní j. i opominutí
- Přičitatelnost: orgány *de jure* a *de facto*
- Nerozhodné, zda odpovědnost vznikla ve vnitrostátním právu
- Přičitatelný je i exces
- Přičitatelnost zakládá také ex post přijetí a uznání protiprávního jednání ze strany státu

Klíčové případy

- MSD (výběr):
  - Průliv Korfu
  - Případ tzv. *contras*
  - Diplomatický a konz. Personál v Teheránu
  - *Rainbow Warrior*
- Ostatní:
  - Lusitania (arbitráž)
  - Továrna *Chorzów* (Stály dvůr mez. spravedlnosti)
  - Eichmann (izraelský soud)

Odpovědnost MO

- Návrh článků odpovědnosti MO
- Prvky odpovědnosti:
- Porušení mezinárodního závazku
- Přičitatelnost
- Bojové operace – orgán státu dán k dispozici MO – rozhoduje kritérium kontroly (zahrnuje možnost předejít porušení mez. závazku)

Klíčové případy

- Al Jedda/Behrami a Saramati (ESLP)

Imunita státu

- Historicky: „*King can do no wrong*“
- Zásada svrchované rovnosti
- Maxima par in parem non habet imperium
- Prameny:
  - obyčeje
  - MS
  - Vnitrostátní právo (např. §7 ZMPS)

Jurisdikční v. exekuční imunita

- Jurisdikční – převládá restriktivní (funkční) pojetí:
  - Stát jako nositel svrchované moci (*acta j. imperii*) v. stát jako soukromá osoba (*acta j. gestionis*)
- Německo vs. Itálie (MSD):
- Itálie porušila imunitu Německa svými civilními soudy – jednání Wehrmachtu paří mezi *acta j. imperii*
- Spor mezi řidičem ambasády a státem naopak paří mezi *acta j. gestionis*

Exekuční imunita

- Užití majetku: Suverénní vs. komerční
- Případy
  - *Diag Human* (mj. zabavení obrazů E. Filly v Rakousku)
  - *Yukos Universal Ltd. v. Russian Federation* (PCA case)

Vzdání se imunity

- Jurisdikční – lze i implicitně
- Exekuční – pouze výslovně
- Exekuční imunita je považována za větší zásah do svrchovanosti druhého státu než jurisdikční (n. b. exekuce je nucený výkon práva)

A1 - Jedda

- Teritoriální aplikace MS
- Přičitatelnost jednání státu a MO
- Konflikt („konflikt“) závazků z Charty a EÚLP

Čl. 103 Charty OSN

- Stanoví přednost mezinárodních závazků z Charty před jinými minulými i budoucími závazky z Charty
- Neuplatní se zásada *lex posterior* (viz čl. 30 odst. 1 VÚSP)

Pokojné řešení sporů

- Zákaz použití ozbrojené síly nebo hrozby silou

(Charta OSN)

- Pokojné řešení sporů (Charta, VÚSP, úmluva o smírném vyřizování sporů)
- Závazné v. nezávazné způsoby
- Závazné (judiciální – soudy a arbitráž)
- Nezávazné – jednání, smírčí řízení, dobré služby, vyšetřování

Jak se domáhá práv jednotlivců?

- Národními orgány (kt. jsou vázány mezinárodním právem) – vyčerpání účinných prostředků nápravy
- Diplomatická ochrana (MSD in re *Nottebohm* a *Barcelona Traction*)
- Mezinárodní soudy (typicky lidskoprávní)
- Arbitráž (typicky investiční)
- Jiné instituce (Výbory při OSN)

Mezinárodní soudnictví

- MSD
- ESLP
- Mez. trestní trib.:
  - MTS v Haagu
  - ICTY a ICTR – ad hoc

Mezinárodní soudní dvůr (MSD)

- Hlavní soudní orgán OSN (čl. 92 Charty)
- Nemá obligatorní jurisdikci – vždy musí být státy vyjádřen souhlas(různé formy)
- Rozsudky – závazné mezi stranami
- Posudky - nezávazné

Arbitráž

- Institucionální a ad hoc
- ICSID
- Stálý rozhodčí soud v Haagu (nejstarší judiciální instituce na světě)
- Řešení sporů z mořského práva dle úmluvy o mořském právu

Mezinárodní ochrana investic

- Prameny:
- Dvoustranné (tzv. BITs) a mnohostranné MS (např. ICSID nebo Energetická charta)
- Obyčeje (minimální standard zacházení)

Kde se dozvíte více?

- <http://www.icj-cij.org/homepage/>
- [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
- <http://www.un.org/en/index.html>
- <https://treaties.un.org/Pages/AdvanceSearch.aspx?tab=UNTS>
- <https://www.ejiltalk.org/>

V neposlední řadě

- Poslední vydání učebnice pana profesora Malenovského z roku 2014 !
- Dále regál se signaturou MV ve fakultní knihovně
- Elektronické databáze dostupné z fakultních počítačů přes www.law.muni.cz

Kde se dají získané poznatky využít?

- Sféra veřejná – soudní orgány, správní orgány, ministerstva, státní podniky, akademická půda
- Sféra soukromá – nevládní organizace, korporace podnikající globálně či přeshraničně, určité typy advokátních kanceláři
- Sféra mezinárodní – mezinárodní mezivládní i nevládní organizace

- Hodně štěstí při studiu!